

М.В. ІВЕРШИНА,

студентка 1 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія КНУКіМ» Науковий керівник:

Л.А. КАЛІНІНА,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурно-дозвіллевої діяльності ВП «Миколаївська філія КНУКіМ», м. Миколаїв

АМАТОРСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Значення аматорського мистецтва на сучасному етапі розвитку українського суспільства визначається конкретними цілями та установками та є універсальним засобом відносин між людьми і культурою. Аматорське мистецтво належить до народної художньої творчості, де виконавці є не професіоналами, а є людьми, що займаються творчою діяльністю без користі, у вільний час і не отримують за це матеріальну винагороду. Слід підкреслити, що на відміну від фольклору, аматорське мистецтво є нетрадиційною соціально-культурною формою народної творчості.

Аматорське мистецтво функціонує у сфері самодіяльної діяльності людини. Поняття «самодіяльність» визначають як внутрішньо детерміновану діяльність, тобто діяльність, що не нав'язується зовні, а зумовлюється внутрішніми потребами, інтересами, бажаннями індивіда. Самодіяльність – це засіб вільного і нерегламентованого вияву особистості, вона є умовою і реальністю розвитку людини. Це об'єктивна даність, причому й одна з найвищих цінностей, як для особи, так і для суспільства в цілому [1, с. 56].

Слід зазначити, що аматорське мистецтво – це конкретно-історичне явище, невід'ємна складова частина культури певного суспільства, певного класу, певного соціокультурного середовища. Не змінюючись сутність, в кожному історичну добу, в кожному суспільстві, воно має свої особливості функціонування, свої форми вияву, жанрово-видовий склад.

Аматорство належить до сфери дозвілля. Дозвілля – один із важливих показників культурного життя суспільства, його розуміють як систему конкретних культурних форм. Однією із таких форм і є художнє аматорство. Дозвілля характеризує соціокультурну реальність як прояв суспільного економічного ладу в конкретній повсякденній життєдіяльності людей і соціальних груп. Характер дозвілля відбиває умови життя людей, їх етнічну, класову або станову приналежність, рівень соціального розвитку суспільства. Задоволення духовних (культурних) потреб здійснюється переважно під час дозвілля, де людина вільно виявляє себе як особистість, обираючи види діяльності у відповідності до своїх нахилів та інтересів. У свою чергу,

соціальна значимість театрального мистецтва зростає, коли воно стає невід'ємним компонентом культурного життя суспільства [1, с. 73].

До процесу розвитку театрального аматорства в Україні долучаються все нові творчі колективи, воно стає значно багатограннішим, представницьким, жанрово розмаїтим. Подолання стереотипів, розвиток творчої ініціативи та пошук нових мистецьких, театральних форм і засобів - усе це відчутно вплинуло на художні драматургічні твори, які втілюються на аматорських сценічних майданчиках. Слід зазначити, що аматорські театральні колективи України з кожним роком все більше і більше представляють цікаві акторські та режисерські роботи.

На Україні функціонує 14757 аматорських театральних колективів із загальною кількістю 153975 учасників з них 5877 – це дитячі колективи. На сьогодні характерним для аматорського театру є багатогранність творчих пошуків та стилів, театральних форм і вистав. Спостерігаються риси психологічного і умовно-метафоричного, побутового і поетичного, публіцистичного і ярмаркового театрального мистецтва.

Вистави аматорських театрів є різноманітними за формою: ревію, притча, памфлет, моно-вистава, вистава-хроніка, вистава-пісня, вистава-диспут вистава-репетиція. Вони здійснюються у різних форматах: ярмарок, ігрища, вечорниці та ін.. Слід зазначити, що різноманітним за своїм статусом стає і сам аматорський театр. Навіть в його назвах висловлюється творче кредо колективів: театр-студія, «Театр від ліхтаря», «Театр на долоні», «Театр під сходами», театр-лабораторія та ін..).

Аматорський театр України має свої жанрові ознаки (драматичний театр, навчальний театр, театр клоунади, естрадний шоу-театр, моно-театр, театр ляльок, театр пластичної драми, театр сучасного танку, форум – театр, альтернативний театр, музичний театр, театр поезії, театр читця, пантоміми, танцювальний театр, театр тіней, драми і поезії, опери, комедії, документальний театр, «дикий театр» тощо), вікові ознаки (дитячий театр, театр юного глядача, студентський театр, молодіжний театр).

Слід наголосити на тому, що для аматорського театру сьогодні є властивим експеримент пошуку театральної форми, сценічних засобів виразності, манери гри, організації сценічного простору, прийомів залучення глядачів до сценічної дії, створення атмосфери духовної єдності сцени й залу.

Розвитку і збереженню аматорських колективів України багато в чому сприяє те, що їх роботу координує Український центр культурних досліджень, обласні центри народної творчості, які спрямовують свою роботу на підвищення рівня кваліфікації керівників аматорських театральних колективів, систематично проводять всеукраїнські, обласні театральні огляди, конкурси, фестивалі, які є цікавою театральною школою для учасників аматорських колективів щодо удосконалення акторської та режисерської майстерності і [2, с. 123]. .

Серед найзмістовніших заходів слід назвати: Всеукраїнський фестиваль-лабораторію режисерів молодіжних театрів «Майстер-клас» (м. Тернопіль),

присвячений пам'яті видатного українського режисера Леся Курбаса; традиційний всеукраїнський фестиваль «Від Гіпаніса до Борисфена» (м. Очаків Миколаївської області); традиційний міжнародний фестиваль театрального мистецтва «Добрий театр» (м. Енергодар); Всеукраїнський фестиваль аматорського театрального мистецтва «Рампа» (м. Дніпропетровськ); Всеукраїнське фестиваль-свято театрального мистецтва «Вересневі самоцвіти» (м. Кіровоград); театральний фестиваль «Театральна осінь» (м. Прилуки); Міжнародний театральний фестиваль «Південні маски» (м. Миколаїв).

Головним завданням цих фестивалів є духовне виховання дітей та молоді, а також збагачення аматорського театрального руху України міжнародним досвідом, шляхом інтеграції у всесвітній культурний простір, а також здійснення масштабних благодійних мистецьких акцій.

В Україні створено Всеукраїнський національний центр Міжнародної асоціації аматорських театрів з керівним органом та штаб-квартирою в м. Києві. Україну офіційно визнано членом Міжнародної асоціації аматорських театрів в травні 1995 року. Основною метою діяльності Міжнародної асоціації аматорських театрів є розвиток міжнародних зв'язків у сфері аматорського мистецтва. Державна незалежність надала змогу театральним колективам самостійно встановлювати зв'язки з зарубіжними колегами. Таким чином, аматорські театри отримали можливість за кордоном, на різного роду культурно-мистецьких акціях та заходах, презентувати своє мистецтво.

Слід підкреслити, що аматорські театральні колективи України органічно увійшли у Міжнародний театральний аматорський рух. Розширення і збагачення театрального художнього досвіду аматорських українських театрів призводить до того, що в учасників колективів та глядачів формується та розвивається не тільки готовність до засвоєння інтернаціонального змісту і інтернаціональних форм культури, але й можливість надати світові свій багатий театральний аматорський досвід, що забезпечує стійкість та життєздатність самої національної культури.

Таким чином, українське аматорське театральне мистецтво входячи у всесвітній аматорський рух надає його учасникам не тільки однакової можливості, а й формує їх здатність користуватися духовним багатством світу. І виникає це не тільки через розширення діапазону користувачів театрального мистецтва, а через розширення національного сенсу їх художнього сприйняття[2, с.86].

Аматорський театральний рух спрямований на розвиток аматорських театрів і збагачення досвіду їх діяльності, перш за все має цілий ряд суттєвих відмінностей, характерних для традиційного способу існування культури, зокрема відмінностей у розподілі художніх цінностей між містом і селом, між столичними цінителями мистецтва та невибагливою публікою віддалених окраїн, між національними культурами багатонаціональних країн.

Якщо раніше аматорське театральне мистецтво залишалось здобутком обмеженого кола спеціалістів і любителів, то тепер воно виступає не тільки посередником, але так званним провідником у світ сучасного мистецтва, який

розкриває своїм глядачам театральне мистецтво та поєднує у собі комунікативні та естетико-виховні функції. А серед різних видів естетичної діяльності аматорська театральна діяльність посідає особливе місце, бо вона сприяє формуванню не тільки спеціальних, а й загальних здібностей до творчості. Все це відбувається завдяки багатофункціональності аматорського театру.

Список використаних джерел:

1. Веселовська, Г.І. Сучасне театральне мистецтво [Текст]: навчальний посібник / Г.І. Веселовська. - К.: НДАКК, 2014 .- 143 с.
2. Мельник, О. Аматорський театр [Текст] / О. Мельник // Тернопільський енциклопедичний словник: у 4 т. / редкол.: Г.Яворський та ін., Т. 1: А - Й. — Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004.— 696 с.